

Eesti mesilate registri – vajadused ja probleemid rakendamisel

Kokkuvõtte ettekandest mesindusõppusel Jänedal 20.02.2010.a.

Lektor Aleksander Kilk, lektorileping PR-6-1.3-5

Mesindusõppus toimus Eesti riikliku mesindusprogrammi raames, mida toetab Euroopa Liit

Eesti mesindus vajab stabiilseks arenguks teatud seadusandlikku korrastatust ja riigipoolset tähelepanu ning toetust. Kui nõukogude periood Eestis lõppes ja nõukogude ajajärgu riiklik mesindussüsteem likvideeriti, siis jäi mesindus riigi poolt aastakümneks üsna tähelepanuta ja korraldamata. EML taasasutati 1992.a. just selleks, et vähemalt mesinikke ühendada ja probleemidele lahendusi otsida ning mesinike koostöös Eesti mesinduse järjepidevust püüda hoida.

Vajadus mesilate registri järele tõusis esmakordselt üles 1998.aastal, mis oli Eestis ikaldusaasta nii põllumeestele kui mesinikele. Meesaak jäi vihmase suve tõttu väga väikeseks ja selle tõttu esitas EML põllumajandusministrile palve maksta mesinikele ikaldustoetust. Kuid sellest keelduti põhjendusega, et Eestis puudub mesilate register ja seega pole ülevaadet ei mesilatest ega mesindussektorist tervikuna.

Kui see ikalduse ja toetuse teema tõstatati ka Riigikogus, siis lubas minister Riigikogu ees, et mesilate register luuakse lähiajal. Lisaks rõhutati asjaolu, et mesilate register on vajalik ka ohtlike mesilashaiguste ilmumise korral nende leviku tõkestamiseks ning registreeritud mesilates haiguste kontrolliks ja avastamiseks, vajadusel ravi korraldamiseks. Samuti aitaks register täpsustada ja täiendada Eesti mesinduse puudulikku statistilist andmebaasi.

Tegelikult jäi mesilate registri loomine ja rakendamine veel aastateks venima. EML pöördus selles küsimuses korduvalt ministri poole, kuid asi ei nihkunud. Kui EML delegatsioon oli minister Ivari Padari jutul 8. mail 2001.a., siis lubas minister juba sama aasta suvel algatada mesilate registri loomise PRIA juurde. Ilmselt selle lubaduse mõjul tehti võimalus mesilate registreerimiseks PRIA-s alates 01.01.2003 vastavalt põllumajandusministri määrusele nr. 88 "Registreerimisele ja teatud juhtudel tunnustamisele kuuluvate loomakasvatushoonete ja -rajatiste ning loomade pidamiseks piiritletud alade loetelu ning nende registreerimise ja tunnustamise kord".

See määrus puudutas selliste mesilate paiknemiskoha registreerimist, kus vastavalt määruks tekstile tegeldakse "... mesindusega mesilaste ja mesindussaaduste turustamise eesmärgil". Paari aasta pärast otsustati mitteametlikult, et mesila registreerimisel võib mesinik lisaks asukohale anda PRIA-s teada ja fikseerida ka mesilasperede arvu.

Mõne aja pärast ilmnes lisavajadus mesilate registri järele seoses ministri määruse nr.50 "Nõuded taimekaitsevahendite kasutamisele" uue redaktsiooni koostamisega ja jõustumisega alates 15.05.2006. See määrus näeb ette, et taimekaitsetööde läbiviimise eel teavitab põllupidaja 48 tundi varem mesinikke, kelle mesilad jäävad töödeldavast põllust kuni 2 km kaugusele. Varasem määrus nägi ette, et põllupidaja otsib kontakti mesinikuga, et temale taimekaitsetöödest teada anda. Kuid uude määrusesse pandi kirja, et mesinikud ise peavad kevadel põllupidajaga ühendust võtma ja oma mesila asukohast teada andma. Põhjenduseks tõi määruse koostajad selle, et Eestis puudub mesilate register ja seega põllupidaja ei saa oma põllu läheduses olevate mesilate kohta andmeid küsida. Paraku toimiv register oli ikka veel sündimata ministriumini külma suhtumise tõttu.

EML on jätkanud surveavaldamist ministriumile ja teinud korduvalt selleteemalisi kirju ning pöördumisi ministrile. Kohtumistel ministriga 15.10.2007, 12.09.2008 ja 11.09.2009 oli üheks mesinike olulisemaks küsimuseks vajadus võimalikult kiiresti otstarbeka mesilate registri rakendamiseks Eestis. Ja võib öelda, et ministri määruses nr. 88 mesilate registri

täpsustuste ja ka mesilasperede arvu fikseerimise kohta, mis jõustus alates 01.01.2010, on teatud mõttes tõesti EML surveavalduste "süü".

Saame öelda, et mesilate register on praeguseks lõpuks olemas ja võiks toimida vajalikul tasemel andmekoguna ning olla abiks mesinikele. Määruse eelnõu arutamisel Vabariigi Valitsuse istungil 17.12.2009.a. nimetati määruse rakendamise ühe olulise eesmärgina seda, et "...mesilate register võimaldab koordineeritumalt kaitsta mesilasperede tervist nii taimekaitsevahendite mürgistuste kui mesilastel levivate taudide eest. Kõigi mesilate registreerimine registris on vajalik mesilashaiguste koordineeritud tõrjeks koostöös veterinaar- ja toiduameti järelevalveametnikega." Selle eesmärgi nimel tuleks nüüd mesinikel, kes seni veel pole enda andmeid registrisse teada andnud, teha seda eeloleval kevadel.

Eesti mesindus on praeguses seisus kusagil korrastatuse ja anarhia vahepeal. Pole veel piisavat riigipoolset huvi ja toetust, et mesinduse arengu takistusi kõrvaldada ja mesinikele tere-kätt sirutada. Mõndagi on riik juba mesinike kasuks tegemas. Olgu siis näiteks karukahjude hüvitamise, ettevõtluse arendamise toetamise või mesindusprogrammi arendustöö toetamise kaudu. Mesilate registri teke on riigi poolt üks samm selles suunas, et saada mesindust ülevaade ja teha otsuseid nii mesinduse kui riigi huvides. Sellest võiks kasvada välja riigi tugi näiteks mesilashaiguste ohjamil ja looduskahjude korvamisel, aga ka otsetoetus mesindustele kui riigi jaoks kasumlik investering mesilaste tolmeldamistösse.

Arvan, et mesinikud ei peaks pelgama varjust välja astuda ja võiksid näha mesila ja perede registrisse teatamises üht loomulikku arengusammu meie mesindust korrastamises. Ka tekkiv kohustus täita teatud veterinaarseid ja toiduhügieeni reegleid mee käitlemisel ning vajadusel lubada spetsialistidel oma tegevusi üle vaadata ei ole korralikele mesinikele midagi uut – puhtust ja korda mesindustes on ikka au sees peetud. Mesinik vajab korrastatust suhetes riigiga ja ühiskonnaga tervikuna ning selle nimel peaks ka mesinik ise üles näitama seadusekuulukust ning mõistvat suhtumist kokkuleppelistesse reeglitesse ja nende täitmise vajadusse.

Koostas: Aleksander Kilk